

Statnett SF
att: firmapost@statnett.no

21/00556 – Norsk Hydro – Hørings svar nettavtale

Det vises til høringsbrev fra Statnett datert 31. mai 2021 angående offentlig høring av forslag til revidert nettavtale for transmisjonsnettet. Frist for innsendelse av merknader er 1. september 2021. Norsk Hydro (Hydro) oversender med dette sine merknader til nevnte høringsforslag.

Hydro har betydelig kraftproduksjon og industrivirksomhet i det norske kraftsystemet, bl.a. tilknyttet transmisjonsnettet, og har av den grunn synspunkter til Statnetts forslag til revidert nettavtale.

Merknadene angitt i dette brevet fremmes på vegne av følgende juridiske enheter i Hydro-konsernet; Hydro Energi AS, Hydro Aluminium AS og Sør-Norge Aluminium AS. Hydro legger til grunn at oppdatert nettilknytningsavtale til transmisjonsnettet ikke svekker industriens betingelser i nettet i forhold til dagens avtale.

Under punkt 1. Innledning vises det til at avtalen er utarbeidet med bransjeorganisasjonene. Hydro legger til grunn at det blir en tett og konstruktiv diskusjon mellom Statnett, organisasjonene og nettkundene i forbindelse med oppfølging av hørings svar fram mot slutføring av endelig avtale. Det vil imidlertid bli de enkelte kundene i transmisjonsnettet som blir part i avtalen med Statnett.

Ad avtalens punkt 4. Tilknytningspunkt

Statnetts forslag til tekst er noe rigid og passer derfor ikke i alle tilfeller. Noen steder er eiergrensesnittet mellom Statnett og tilknyttet kunde ikke direkte i grensesnittet mellom transmisjonsnett og annet nett. Kundens ansvar vil være knyttet til det anlegget den selv eier. Dersom Statnett eier kundespesifikt anlegg, som er tilfellet flere steder i dag, er Statnett ansvarlig for dette anlegget, men tarifferer da de(n) aktuelle kunden(e) for bruk av disse anleggene separat. Tariffering av transmisjonsnettet og kundespesifikke anlegg følger offentligrettslig regelverk.

Hydro foreslår derfor at hele innholdet i avtalens punkt 4, endres til: «*Tilknytningspunktet definerer eiergrensesnittet mellom Kundens elektriske anlegg og Statnetts elektriske anlegg.*»

Ad avtalens punkt 5. Rett til utnyttelse av kapasitet

Ad avtalens punkt 5.1 Kundens rett til effektutveksling

Statnett skriver at de kan kreve erstatning ved eventuelle overskridelser av avtalt effektgrense. Dette kan medføre at aktører da ønsker å avtale en høyere effektgrense enn hva behovet egentlig er, for å unngå risiko for å bli erstatningspliktig. En eventuell mulighet til å kreve erstatning bør uansett ikke kunne knyttes direkte opp mot en overskridelse av avtalt effektgrense, men bør baseres på bestemmelsene i avtalens punkt 18 om erstatningsansvar. Dette trenger ikke presiseres ytterligere under punkt 5.1.

Hydro foreslår derfor at følgende setning strykes fra forslag til punkt 5.1 «*Ved eventuelle overskridelser av grensene kan Statnett kreve erstatning eller gjøre mislighetsbeføyelser gjeldende i henhold til reglene i pkt. 17 og 18.*».

Ad avtalens punkt 5.2 Endring av kapasitetsgrenser

Punktet om endring av kapasitetsgrenser er svært viktig for industribedrifter og kraftproduksjon for å sikre forutsigbarhet om vilkårene framover herunder både økning og reduksjon av grensene. Spesielt gjelder dette for industribedrifter som i enkelte situasjoner kan ha ønske om å redusere sin industriproduksjon midlertidig i lys av skiftende markedsforhold og global konkurranse.

Hydro mener Statnett ikke tilstrekkelig har redegjort for sitt juridiske grunnlag til å kunne kreve en nedjustering av tidligere avtalt effektgrense, selv om effektgrensen ikke er benyttet fullt ut over en gitt tidsperiode (eksempelvis siste 12 måneder). Under Statnetts høringsmøte den 11. juni 2021 fremkom ulike synspunkter i bransjen vedrørende dette. Hydro ber Statnett så snart som mulig klargjøre det juridiske hjemmelsgrunnlaget, inkludert avklaring med NVE-RME.

For Hydros smelteverk vil effektbehovet normalt være gitt av maksimalt uttak ved alle smelteovner i drift samtidig, samt planlagt og godkjent økning i effektuttak (strømpoppkjøring). I perioder vil enkeltovner til tider være utkoblet grunnet bl.a. utskifting. Hydro ser det kan bli en noe stakkato prosess mellom Statnett og nettkunde, jf. avtalens punkt 5.2, om det avtalte effektuttaket skal begrunnes på nytt hvert eneste år. Ved noen av våre smelteverk er Hydro også et nettselskap da vi har uttak (og i noen tilfeller innmating) fra underliggende områdekonsesjonærer eller industri. Mindre variasjoner innenfor den avtale effektgrensen må kunne aksepteres uten at det avtalte effektuttaket kontinuerlig skal korrigeres. Vi tror at Statnett mener det er *varige* endringer som evt. skal være grunnlag for korrigeringer, men vi ser at den foreslåtte teksten kan vurderes strengere enn dette, og ber om at dette vurderes korrigert.

For Hydros kraftverk vil effektbehov normalt være gitt av installert effekt.

Ad økonomiske virkemidler knyttet til effektgrenser

Statnett skriver i sitt høringsnotat at de ser behov for økonomiske virkemidler, som kan gi styrket incentiv for å overholde avtalte kapasitetsgrenser, og at det er vurdert ulike virkemidler. Hydro er enig med Statnett i at det er samfunnsøkonomisk riktig å utnytte eksisterende kapasitet så godt som mulig, og at økonomiske virkemidler kan være et viktig og nødvendig instrument for å oppnå dette. Vi støtter derfor at Statnett utreder dette videre, og vil påpeke viktigheten av at bransjen involveres underveis i forbindelse med slike utredninger. Vi imøteser derfor Statnetts forslag til utredninger og videre arbeid.

Ad forsyningssikkerhet

Leveringskvalitet er regulert i avtalen, men forsyningssikkerhet er ikke eksplisitt definert. Det kan derfor argumenteres for at forsyningssikkerhet ikke er tilfredsstillende regulert i dagens avtale. Beslutning om utvidelse av kapasitet for en industrikunde, hvor stabil kraftforsyning er kritisk viktig for driften, innebærer en omfattende beslutningsprosess og behov for finansiell trygghet for den løsning som skal besluttes. Forutsigbar kunnskap om forsyningssikkerhet er viktig. Dersom man tar investeringsbeslutning basert på en gitt forventet forsyningssikkerhet, er det i utgangspunktet viktig at denne forsyningssikkerheten ikke forringes over tid ved at den spises opp av andre nettkunder. Eksempelvis dersom en industrikunde forutsetter N-1 forsyning i sine analyser, og dette er utviklet, bør man sikre at denne forsyningssikkerheten består. Hvis det allerede skulle være for eksempel N-3 forsyningssikkerhet i et punkt hvor en industrikunde etablerer seg, men som kun forutsetter N-1 i sine analyser for langsiktig drift, kan naturligvis forsyningssikkerheten i nevnte punkt reduseres ned mot N-1 over tid. Budskapet i dette høringsinnspillet er ikke hvilket nivå av forsyningssikkerhet som bør implementeres i ulike punkt i transmisjonsnettet, men behov for forutsigbarhet over tid.

Hydro mener dette tema kan vurderes inkludert i samme punkt i avtalen som gjelder rett til utnyttelse av kapasitet, og som del av vedlegg 1 Kapasitet. Hvis en industrikunde i dag er tilknyttet en stasjon eid av Statnett, hvis stasjon har to eller flere parallelle innmatingsforbindelser, vil kunden normalt kun ha angitt én effektgrense angitt i sin nettavtale med Statnett. Nevnte effektgrense inneholder da ikke informasjon om redundans bakover i kraftsystemet. Grad av forsyningssikkerhet som er avtalt kan vurderes angitt som tekstinformasjon i samme vedlegg hvor kapasitet er angitt. Hydro imøteser forslag fra Statnett hvordan forsyningssikkerhet best kan uttrykkes i nevnte vedlegg i den avtalen som nå skal ferdigstilles. Informasjon som kan være viktig er bl.a. opplysninger om N-x ved ulike driftssituasjoner, herunder N-x (momentan reserve) ved intakt nett, N-x (etter omkobling) innen XX min ved vedlikehold, forventet varighet per år hvor man ikke innehar momentan reserve, etc. Vi vil anta at for eksempel regionale nettselskaper også vil kunne ha ønske om ha kunnskap om grad av forsyningssikkerhet i sin tilknytning til transmisjonsnettet.

Ad avtalens punkt 6. Produksjonsbegrensning og forbruksbegrensning

Mulighet for tilknytning med vilkår om begrensning gir mulighet for raskere tilknytning av nye kunder, eller mulighet for særskilte vilkår som kan være akseptable for enkelte kunder. Problemstillinger hvor flere kunder inngår i saker med begrensninger omtales ikke i forslag til punkt 6. I slike saker vil det være av stor betydning at Statnett har tydelige og transparente kriterier og regler for å sikre forutsigbarhet, likebehandling og god koordinering samt mulighet for raskest mulig tilknytning av kraft- eller industrianlegg. Hydro vil oppfordre Statnett til å vurdere og inkludere slike kriterier i avtalen, men Hydro forutsetter at nettkundene og bransjeorganisasjonene inviteres til å diskutere behov og eventuelle kriterier.

Ad avtalens punkt 7. Koordinering av driftsstanser

Det bør fremgå av en veiledning hvordan koordinering av plan for driftsstans skal skje mellom kunden og Statnett før plan sendes systemansvarlig for vurdering og godkjenning. En slik veiledning bør bl.a. inkludere kontaktpunkter i Statnett (som netteier) for slik koordinering, evt. veiledende tidsfrister, med videre. Dersom man ikke oppnår enighet, eller at koordineringen drar ut i tid, må henholdsvis kunden og Statnett kunne gå videre med innmelding av plan til systemansvarlig, uten at dette klassifiseres som

mislighold av forpliktelser etter denne avtalen. Man bør videre skille noe på planlagte og ikke-planlagte driftstanser.

Vi foreslår at følgende setning i avtalens punkt 7 annet avsnitt endres (ny tekst understreket): «*Partene skal så langt som mulig samordne sine behov for driftstanser for å minimere de samlede konsekvensene av disse.*» Vi foreslår videre et nytt siste avsnitt, som følger: «*Krav til informasjon og samordning som angitt ovenfor skal likevel ikke være til hinder for at henholdsvis Kunden og Statnett hver for seg kan gå videre med innsendelse av plan til systemansvarlig for planlagte eller ikke-planlagte driftstanser når kritiske behov tilsier dette, dersom tidsfrister angitt av systemansvarlig krever dette, eller dersom samordning tar uforholdsmessig lang tid.*»

Ad avtalens punkt 8. Leveringskvalitet

Statnett skriver i siste avsnitt under punkt 8 at «*Ved endringer i anleggene skal begge parter så langt det er rimelig sørge for at intensjonene i nasjonal veileder for funksjonskrav (NVF) blir oppfylt.*» Hydro forutsetter at de veiledende krav som inngår i NVF kun blir gjeldende hvis endringer krever nytt enkeltvedtak fra systemansvarlig, og hvor slike krav inngår i nevnte vedtak. Vi mener den privatrettslige nettavtalen ikke bør utvide det offentligrettslige kravet som ligger i systemansvarlig sine vedtak om anleggenes funksjonsevne, jf. systemansvarsforskriften § 14. Vi tolker her termen «*så langt det er rimelig*» å henvise til de tilfeller som krever nytt enkeltvedtak fra systemansvarlig. Alternativt kan partene komme i en uenighet om hva som anses rimelig. Vi viser for øvrig til punkt 2 i utkast til avtale om at nettavtalen ikke skal regulere Statnetts rolle som systemansvarlig.

Ad avtalens punkt 9. Spenningsregulering og reaktiv utveksling

Ad avtalens punkt 9.1 Krav til spenningsregulering og reaktiv utveksling

Avtalens punkt 9 henviser bl.a. til krav angitt i vedlegg 3.

Statnett skriver i vedlegg 3c at «*Kunden skal ha eget utstyr og funksjonalitet som sikrer at helt eller delvis bortfall av aktivt effektuttak ikke medfører kritiske overspenninger i tilknyttet nett som følge av egen reaktiv ubalanse etter bortfallet.*» Det er vanskelig å være uenig i dette som prinsipp, men spesielt for eksisterende kunder er det viktig at dette kravet ikke medfører urimelige investeringsforpliktelser. Det er dermed viktig at man i forkant hensyntar bl.a. sannsynlighet for at slike overspenninger kan inntreffe, potensielt skadeomfang hos andre nettkunder, for hvilke driftssituasjoner dette er aktuelt, tidligere dokumentasjon av at slike overspenninger kan inntreffe, investeringskostnader for evt. nytt utstyr, samt vurderer evt. avbøtende tiltak i driften av det eksisterende system som alternativ til investering.

Ad avtalens punkt 17. Mislighold

I avtalens punkt 17 første avsnitt står det at: «*Dersom Kunden vesentlig misligholder Nettavtalen, kan Statnett koble Kunden fra nettet.*» I annet avsnitt er det angitt noen punkter angående prosess, bl.a. skriftlig informasjon, tidsfrist til å rette forholdet, redegjørelse av konsekvenser ved frakobling, mv.

Hydro mener at det å koble en kunde fra nettet, og dermed hindre markedsadgang, er et meget sterkt virkemiddel. For et smelteverk vil dette medføre svært store kostnader, spesielt ved frakobling på kort varsel. For et vannkraftverk kan tilsvarende frakobling også medføre store kostnader, dog avhengig av når frakobling skjer. Hydro mener at standard nettavtale ikke kan legge opp til frakobling av kunder så lenge frakobling ikke er hjemlet i gjeldende lover eller forskrifter. Eksempelvis, ved risiko for

personsikkerhet (elsikkerhet) vil regelverket som administreres av direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap komme til anvendelse, uavhengig av denne avtalen.

Hydro foreslår dermed første avsnitt i avtalens punkt 17 erstattet med følgende: «*Dersom Kunden agerer slik, eller Kundens anlegg er i en slik tilstand, at norsk lov eller forskrift krever at Kundens anlegg skal kobles fra kraftsystemet, kan Statnett koble Kunden fra nettet.*»

Frakobling knyttet til mislighold vedrørende manglende betaling er normalt i slike avtaler. Dette kan man imidlertid formulere i en egen bestemmelse (avsnitt), uten at dette generelt retter seg mot mislighold av avtalen i sin helhet. Statnett har heller ikke gjort rede for sin forståelse av og terskel for bruk av bestemmelsen, dvs tolkning av 'vesentlighet'.

I avtalens punkt 17 siste avsnitt står det at: «*Dersom Kunden gjentatte ganger vesentlig misligholder Nettavtalen, kan Statnett heve Nettavtalen.*» Det er som nevnt viktig at denne avtalen ikke gir Statnett hjemmel til å hindre aktører markedsadgang utover hva som fremkommer av gjeldende offentligrettslig regelverk. Hydro foreslår dermed følgende justering av siste avsnitt (ny tekst understreket): «*Dersom Kunden gjentatte ganger vesentlig misligholder Nettavtalen, kan Statnett heve Nettavtalen, så langt det er hjemmel til dette innenfor relevant offentligrettslig regelverk.*»

Ad avtalens punkt 18. Erstatning

Hydro foreslår et nytt tillegg til slutt i første avsnitt i avtalens punkt 18: «*Det påligger partene å sannsynliggjøre at en hendelse som påfører den andre parten skade eller tap, ikke er forårsaket av uaktsomhet, grov uaktsomhet eller forsett hos partene eller noen som partene svarer for.*»

Ad avtalens punkt 20. Force majeure

Avtalens punkt 20 første avsnitt sier at: «*Partene er fri for ethvert ansvar (...) som skyldes (...) streik og lockout (...).*»

Etter vår kjennskap, medfører for eksempel ikke streik en generell kansellering av NVE-RMEs regelverk, herunder FOL og KILE-ordningen. Streik og lockout bør dermed heller ikke gi en automatisk kansellering av Statnetts plikter i henhold til nettavtalen (avtalens punkt 20 første avsnitt). Streik og lockout bør heller ikke automatisk gi Statnett fri for ethvert erstatnings søksmål (avtalens punkt 20 annet avsnitt). Streik er et lovlig virkemiddel i arbeidslivet, og Statnett og alle andre, bør organisere seg slik at de ivaretar viktige (samfunnskritiske) funksjoner også under slike omstendigheter innenfor de regler som gjelder, og sørge for å inneha nødvendige (beredskaps)planer for å kunne håndtere dette, herunder benytte muligheten til å søke dispensasjon i de tilfeller dette kan være aktuelt. Det kan ikke aksepteres at enhver streik i Statnett sin organisasjon fritar Statnett for sine plikter gjennom denne avtalen. Det er videre uklart hva som ligger i «*ikke med rimelighet kunne forebygge virkningen av oppfylleleshindringen.*».

Hydro mener derfor det bør vurderes å fjerne «*streik*» og «*lockout*» fra nevnte punkt i avtalen.

Ad digitalisering av avtale

Hydro støtter digitalisering av den fremtidige nettavtalen og de tilhørende prosessene. Det er viktig at man har fokus på å effektivisere prosessene for å minimere kostnadene både for Statnett og Statnetts nettkunder. Etablering av «*Min side*» for de ulike aktørene kan være et av flere virkemidler. Det bør også vurderes «*samspill*» med andre nettbaserte løsninger som Statnett og aktørene i dag benytter.

I denne sammenheng vil vi også vise til at Statnetts praksis de siste årene ved godkjenning av søknad om økt effektgrense og påfølgende oppdatering av grense for effekt i vedlegg til transmisjonsavtale ikke har vært tilfredsstillende. Etter godkjenning av søknad, har for eksempel Statnett i mange tilfeller brukt unødig lang tid på å følge opp med oppdatering av vedlegg og det har vært uklarhet fra Statnetts side om tidspunkter for oppdatering. Dette er ikke tilfredsstillende i lys av at avtalen med vedlegg til enhver tid bør være oppdatert med hensyn på å regulere kundens og Statnetts rettigheter og forpliktelser. Hydro legger til grunn at disse prosessene nå vil bli mer effektive.

Videre prosess med nettavtalen

I lys av at utkast til avtale har vært på høring i sommerferien, har aktørene og organisasjonene hatt en svært begrenset mulighet til å koordinere sine synspunkter i høringsperioden. Vi vil derfor henstille Statnett til å arrangere workshop/seminarer mv hvor ulike synspunkter gjennomgås slik at aktørene evt. kan supplere med sine synspunkter og bidra til samlende løsninger.

Det er viktig å bidra til at kunder har mest mulig like vilkår i nettet uavhengig av hvor nettkunden er tilknyttet. Hydro vil av den grunn oppfordre Statnett til å arbeide for at tilknytningsavtale mellom regionale distribusjonsnettselskaper og deres nettkunder også benytter Statnetts tilknytningsavtale som mal for sine avtaler, eventuelt med lokale justeringer. Dette vil da være en avtale som er grundig diskutert av nettkunder og bransjeorganisasjonene tilknyttet disse nettnivåene, og bidrar til helhetlig og lik regulering i Norge.

Med hilsen
for Hydro Energi AS

Stein Øvstebo
Leder Kraftsystemer, Nett og Konesjoner
stein.ovstebo@hydro.com